

فاز جدید پرونده سرقت آثار هنرمندان ایرانی

ماجرای «کلاهبرداری آثار هنری هنرمندان معاصر سقاخانه»، با به جریان افتادن پیگیری‌های خانواده هنرمندان درگیر در پرونده سرقت آثار هنری هنرمندان معاصر و سقاخانه، امیدها برای بازپس‌گیری آثار این هنرمندان از بازماندگان وی قوت گرفت. به گفته خانواده این هنرمندان، اریک آذری در سال‌های پیش از انقلاب، با معرفی خود به عنوان یکی از گالری‌داران مطرح آمریکا، از تعداد زیادی از

به بهانه ثبت جهانی هنر تذهیب بررسی شد

جهان، نظاره‌گر زیبایی شناسی ایرانی

تذهیب هنر اصیل ایرانی که نشان از توجه ایرانیان به آرایش کتب دینی دارد، به‌عنوان بیست‌وچهارمین عنصر میراث فرهنگی ناملموس ایران در هجدهمین نشست کمیته بین‌الدولی پاسداری از میراث فرهنگی ناملموس یونسکو ثبت شد تا ایران به‌عنوان قدیمی‌ترین تمدن منطقه خاورمیانه، بیشترین میراث فرهنگی را ثبت جهانی کرده باشد. پرونده هنر تذهیب گرچه به همراه آذربایجان، ازبکستان، تاجیکستان و ترکیه تدوین و ثبت جهانی شد اما با توجه به قدمت این هنر و گستره فرهنگی ایران بزرگ، هنر تذهیب خاصه فرهنگ ایرانی است که نشان از نگاه زیباشناسانه هنرمندان ایرانی و توجه آنها به کتابت به‌ویژه کتاب‌های دینی دارد.

هنری طلاگونه

تذهیب را با عناوین دیگری همچون زراندود، طلاکاری و دست‌نویس‌آراست نیز می‌شناسند. این هنر مجموعه‌ای از نقش‌های بدیع و زیباست که نقاشان و مُذهِّبان برای هرجه زیباتر کردن کتاب‌های مذهبی، تاریخی دیوان اشعار و قطعه‌های زیبای خوشنویسی به‌کار می‌برند. اگر بخواهیم تعریفی اجمالی از تذهیب داشته باشیم، باید بگوییم طراحی، رنگ‌آمیزی، طلااندازی، پرداخت و قلم‌گیری‌های ظریف با قلم‌موهای طبیعی مانند گراف انواع طرح‌ها با نقوش گیاهی مثل اسلیمی و ختایی، هندسی مثل انواع گره‌ها که در هنر طراحی فرش هم دیده می‌شود و گاهی استفاده از نقوش انسانی و حیوانی را برای تزئین سطوح مختلف، هنر تذهیب می‌گویند. استادان تذهیب این مجموعه‌های زیبا را در جای جای کتاب‌ها به‌کار می‌گیرند تا صفحه‌های زرین ادبیات جاودان و متون مذهبی سرزمین خود را زیبایی دیداری ببخشند. به این ترتیب است که کناره‌ها و اطراف صفحه‌ها، با طرح‌هایی از شاخه‌ها و بندهای اسلیمی، ساقه، گل‌ها و برگ‌های ختایی، شاخه‌های اسلیمی و گل‌های ختایی یا بندهای اسلیمی و ختایی و...

مزین می‌شود.

تداوم حیات هنر چند هزار ساله

پیشینه آذین و تذهیب در هنر کتاب‌آرایی ایران به دوره ساسانی و رواج آیین مانوی بازمی‌گردد، چون ایرانی‌های مانوی مذهب، کتاب دینی خود «ارزنگ» را توسط مانی، منقوش و مزین کردند. این کتاب‌آرایی را می‌توان سראغز هنر تذهیب دانست اما نباید از این امر غافل ماند که هنر کتابت پیش از این نیز در ایران سابقه داشته است.

شاید باید اولین بارقه‌های آن را در زمان خاخمشیان جست‌وجو کرد که روش ورقه کردن و جل کردن طلا را یاد گرفتند و از همان زمان طلاکاری در آرایه‌های معماری به‌کار گرفته شد و در دوران ساسانی، طلاکاری در آذین‌بندی‌ها مورد استفاده قرار گرفت.

از سویی دیگر گستره فرهنگی ایران بزرگ در آن زمان باعث شد تا این هنر در جای‌جای ایران بزرگ به شیوه گوناگون پی گرفته شود و شاهد سبک‌های مختلفی از هنر تذهیب در جغرافیای ایران بزرگ باشیم اما ظهور دین اسلام و گرویدن ایرانیان به مسلمان شدن باعث شد آنها هنر خود را برای تزئین کتاب آسمانی قرآن به‌کار بگیرند و پس از آن با توجه

هنرمندان شناخته‌شده ایران آثاری را دریافت کرد و آنها را با خود به آمریکا برد و هیچ‌گاه بازنگرداند. بنا برانهام مطرح‌شده توسط خانواده هنرمندان، آذری حدود ۳۰۰ اثر هنری اعم از نقاشی و مجسمه را به امانت گرفت و هیچ‌گاه بازنگرداند. وی چند سال پیش در آمریکا درگذشت و از آن زمان، فرزندان او، طرف حساب هنرمندان ایرانی در پیگیری این پرونده بوده‌اند. در سال ۱۳۹۱ زنده‌یاد صادق تبریزی و پرویز تناولی،

با شکایت از متهم، مانع نمایش و فروش آثارشان در حراج کریستیز شدند و شکایت این دو هنرمند، باعث خروج این آثار از آن حراج شد و حالا با اضافه شدن خانواده هنرمندانی همچون سهراب سپهری، ناصر اویسی، فرامرز پیلارام و مسعود عربشاهی این پرونده و شکایت وارد مرحله جدیدی شده است تا این آثار که دیگر نمی‌تواند در حراج‌های بین‌المللی به فروش رسند به خانواده هنرمندان بازگردانده شوند.

نمونه‌ای از هنر تذهیب معاصر ایران

درنگ

هنر تذهیب به تنهایی نیازهای هنری ما را تأمین می‌کند

رضا پدراالسماء، هنرمند نگارگری که به شکل عمده‌ای در کارهایش با هنر تذهیب سروکار دارد، با ابراز خوشحالی نسبت به ثبت جهانی هنر تذهیب ایران، گفت: مردم ایران باید با هنرها و فرهنگ ایرانی و هنر تذهیب بیشتر آشنا شوند. این مردم خیلی قرآن را دوست دارند و ما قرآن‌های تذهیب شده بسیار نفیسی داریم و امیدواریم هرچه بیشتر به این هنر ملی و میهنی توجه شود و هرچه بیشتر بتوانیم فرهنگ‌مان را با کمک این هنر به جهان معرفی کنیم. تذهیب بهترین راه انتقال معانی است که قصد داریم به کمک آن به مخاطبان منتقل کنیم. در حال حاضر بهترین نقوش موجود در معماری، اماکن مقدسه و مساجد با هنر تذهیب تجلی پیدا می‌کنند. پدراالسماء درباره ویژگی‌های هنر تذهیب ایرانی تشریح کرد: هنر تذهیب ابعاد مختلفی دارد و شامل مجموعه‌ای از نقش‌های بدیع و زیبایی است که نقاشان و تذهیب‌کاران برای هرجه زیباتر کردن کتاب‌های مذهبی، علمی، فرهنگی، تاریخی، دیوان اشعار، جنگ‌های هنری و قطعه‌های زیبای خط به‌کار می‌برند. معتقدم اگر هنرهای دیگری مانند گرافیک را کنار بگذاریم؛ هنر تذهیب به‌تنهایی می‌تواند نیاز ما به هنر را در زمینه نقوش معماری، طراحی لباس و فرش تأمین کند. بهترین راه

مصدر فرهنگ از راه آثار هنری است و ما با کمک هنر می‌توانیم حرف‌های خود را بزبیم و بهترین زبان خلق شده نیز زبان هنر است. این هنرمند با بیان این‌که تذهیب می‌تواند بسیار کارآفرین باشد، توضیح داد: هنر تذهیب جزئی از رشته‌های نگارگری است. نگارگری چهار بخش دارد: اول تذهیب، دوم تشریح، سوم تصویرسازی و در نهایت گل و پرنده است. همیشه سعی می‌کنم این بخش‌ها را در نگارگریم به‌خصوص آثاری که بعد از پیروزی انقلاب منتشر شد، به کار ببرم تا با هنر ملی و میهنی بتوانم حوادثی را که در عصر خودمان رخ می‌دهد در قالب آثار هنری به تصویر بکشم. پدراالسماء در رابطه با ثبت مشترک هنر تذهیب ایرانی با ترکیه و جمهوری آذربایجان گفت: متأسفانه تلاش زیادی صورت نگرفت و کشورهای دیگر این هنر را به شکل مشترک با ایران ثبت کردند. کشورهای دیگر معمولاً از نقوش ایرانی استفاده می‌کنند و ممکن است ظرافت آثارشان همپایه آثار ایرانی نباشد اما همین پیشدستی‌های کشورهای دیگر به این هویت برای این هنر خدشه وارد می‌کند و این نشانه کم‌کاری مسئولان کشورمان است. معمولاً بحث‌های مسئولان برای انجام اقدام‌های عملی در مرحله بحث باقی می‌ماند و این در مورد کارهای خودم که قرار بود جایی برای آن اختصاص داده شود اما تا به‌حال کاری انجام نشده است. گذشته‌ها آثاری را خلق کردند که بعضی در موزه‌های دیگر کشورها نگهداری می‌شود اما باید مواظب میراث‌های معاصر خود باشیم.

این هنرمند نگارگر درباره بعد مثبت توجه به هنر ایرانی در سایر کشورها توضیح داد: بسیاری از کشورها مانند الجزایر که به آن خندباز سفر کردم هم دوست دارند بیشتر با وجوه این هنر آشنا شوند و خندبازاز من خواستند که این هنر را آموزش دهم اما به‌لحاظ وضعیت سنی قبول نکردم ولی قرار شد مجموعه‌ای از آثار در آن کشور منتشر شود. قصدم از بیان این موضوع آن بود که بگویم متأسفانه در اینجا به ارزش‌ها و فرهنگ‌مان به‌نامی‌دهیم.

گستره هنر ایرانی از شرق تا غرب

بررسی آثار تذهیب شده در دوره‌های گذشته، بر تأثیر فراوان هنر تذهیب ایران در دیگر کشورها مانند هند، ترکیه عثمانی و کشورهای عربی حکایت دارد؛ ضمن آن‌که این هنر و کتاب‌آرایی خاص ایرانیان، حتی به اروپا نیز سرایت کرد، هرچند که نمی‌توان رویکرد اروپاییان قرن ۱۴ و ۱۵ میلادی به هنر کتاب‌آرایی را زیرمجموعه‌ای از هنر تذهیب دانست اما بدون شک آرایش حاشیه کتاب‌ها با توجه به مرادوه فرهنگ ایرانی با اروپاییان توسط جاده ابریشم بی‌تأثیر بر نگاه آنها نبوده است.

اما بزرگ‌ترین انتقال فرهنگ کتابت و تذهیب در قرن ۱۶ میلادی و اوایل دوره صفوی رقم خورد؛ در زمانی که بسیاری از شعرا و هنرمندان ایرانی به هند مهاجرت کردند و بنیانگذار مکتب نقاشی ایران و هند شدند و آثاری بزرگ از خود برجای‌گذازدند. آثار به‌جا مانده از مکتب مغولی هند که در نوع خود بی‌مانند است بر این واقعیت حکایت دارد که این مکتب تداوم مکتب نقاشی و تذهیب ایرانی است.

هنر تذهیب در ترکیه عثمانی هم در کتابت قرآن به‌خوبی قابل‌ردیابی است، هرچند که هنرمندان مُذهِّب ترک زیاد در این هنر جلوه نکردند و اگر این هنر در سرزمین عثمانی رشدی کرد، به‌دلیل حضور هنرمندان ایرانی بود که با مهاجرت به ترکیه عثمانی، بنیانگذار این مکتب هنری در آن دیار شدند. در کشورهای عربی نیز به سبب حضور هنرمندان ایرانی در این کشورها رواج پیدا کرد اما هنر تذهیب در این کشورها هیچ‌گاه اوج نیافت. در واقع هنر تذهیب در شهرهای شمالی ایران بزرگ مانند بخارا و آذربایجان رواج بیشتری داشت و پیشرفت قابل‌ملاحظه‌ای کرد.

به شعر و خط، دیگر هنرهای ایرانی از این هنر برای قطعات و دیوان‌ها نیز به‌کار گرفته شد؛ هنری که هنوز هم در ایران کاربرد دارد و پس از ۲۰۰۰ سال هنوز به حیات خود در هنر ایران ادامه می‌دهد.

مکاتب مختلف هنر تذهیب

هنر تذهیب مانند هنر نگارگری ایرانی دارای مکاتب و دوره‌های مختلفی است. از آنجا که این هنر پیوندی خاصی و معنادار با

نگارگری ایرانی داشته همچون این هنر دوره‌های خاصی دارد.

مکاتب سلجوقی، بخارا، تیموری، صفوی و قاجار از عمده‌ترین مکاتب این هنر است؛ ضمن آن‌که هرکدام از این مکاتب شعب زیرشاخه دارد.

برای مثال در مکتب تیموری که دوره درخشان هنر تذهیب است شعبات شیراز، تبریز، خراسان و... را می‌توان از هم تمیز داد. در واقع تفاوت در رنگ‌ها، روش قرار گرفتن نقش‌ها در یک صفحه

و تذهیب و تنظیم نقش‌ها در مکتب‌های مختلف، عامل این تفاوت هستند. برای نمونه، تذهیب در مکتب بخارا به آسانی از تذهیب در دیگر مکتب‌ها قابل تشخیص است؛ چون در مکتب بخارا از رنگ‌های زنگار، شنگرف، سرنج و سیاه استفاده شده است، در صورتی‌که در مکتب‌های دیگر، رنگ‌ها به این ترتیب کاربرد نداشته‌است.

از سوی دیگر می‌توان گفت تذهیب‌های دوره‌های مختلف، بیان‌کننده حالات و روحيات آن دوره‌ها نیز است، مثلاً تذهیب سده چهارم ه‍.ق ساده و بی‌پیرایه، سده‌های پنجم و ششم ه‍.ق متین و منسجم، سده هشتم ه‍.ق پرشکوهِ و نیرومند و سده‌های نهم و دهم ه‍.ق ظریف و تجملی است.

نگارخانه

افتتاح نمایشگاه آینه‌کاری در نیاوران

آثار هنری آینه‌کاری و کوفی‌نگاری در نگارخانه‌اصلی فرهنگسرای نیاوران به نمایش گذاشته شد.

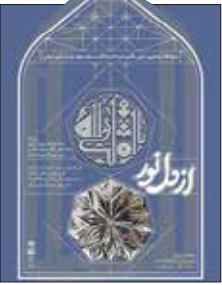
این نمایشگاه که با عنوان «از دل نور» به همت مرکز معماری اسلامی حوزه هنری با همکاری فرهنگسرای نیاوران از ۱۷ آذرماه برپا شده شامل آثار جمعی از هنرمندان آینه‌کار به سرپرستی استاد

سیاوش طرزی و هنرمندان کوفی‌نگار به سرپرستی استاد همایون مقدس است که طی دو سال گذشته در مرکز معماری اسلامی حوزه هنری آموزش‌های لازم برای تسلط به این دو

هنرگرا‌نستگن کهن را دیده‌اند.

تمامی این آثار توسط اکبر شیرمحمدزاده، مدیر هنری این نمایشگاه طی فرآیندهای هنری و داوری گروهی جمع‌آوری شده‌اند.

مرکز معماری اسلامی حوزه هنری با هدف اعتلای سطح کیفی و کمی سبک طراحی معماری با رویکرد احیای معماری ایرانی -اسلامی در جهت هویت‌بخشی به سبک زندگی ایرانی با معیارهای بومی و اسلامی با بهره از نیروهای متخصص و انقلابی، اقدام به برگزاری این رویداد کرده است. نمایشگاه «از دل نور» تا ۲۳ آذرماه دایر است و علاقه‌مندان برای بازدید و خرید این آثار می‌توانند طی روزهای هفته از ساعت ۱۰ به این مجموعه مراجعه کنند.

میزبانی برج آزادی از «راه هنرمند»

نمایشگاه گروهی «راه هنرمند» به سرپرستی آزاده حسینیجانی و پرستو رشتو با حضور ۳۰ هنرمند نقاش و خوشنویس در سبک‌های گوناگون روز گذشته -۱۷ آذرماه- در کافه گالری برج آزادی افتتاح شد.

در این نمایشگاه آثاری از مسعود اسکندری،

فاطمه بهادری، مهسا برگ، محمد پیش‌بین، نفیسه پرکار، آزاده حسینیجانی، ندا حیدری، پریمه حیدری، آزاده حمیدی، زیبا خزایی، محمدحسین ذوالفقاری، مهسا ربانی، مرجان ربانی، نسرین رضایی، نسیم زهرایی، امینه سادات شجاعی، مریم مششاد مهر، هدیه صباغی، تینا طهرانیان، پونه عسگری، ملیحه کاویانی‌نژاد، بهناز محمدی، رویا محمدحسینی، نگار مزینانی، اسما معینی، پریسا میرحاج، زهرا مهدی‌نژاد، نفیسه نجاری، بهناز نسروزی، سیداحسان هاشمی‌کیا و حسین نادری به‌تماشا گذاشته شده‌است. همچنین برگزاری ورک‌شاپ قلم‌زنی روی مس و کالیگرافی نیز هم‌زمان با مراسم افتتاحیه در برج آزادی برگزار شد. علاقه‌مندان می‌توانند تا ۲۳ آذرماه همه‌روزه از ساعت ۹ تا ۱۸ در کافه گالری برج آزادی از این نمایشگاه دیدن کنند.

قاب

رونمایی «مضطر» در محفل دل سوختگان

حسن روح‌الامین، نقاش جوان جبهه فرهنگی انقلاب روز پنجشنبه ۱۶ آذرماه جدیدترین اثر خود را با عنوان «مضطر»، در هیأت «رایه‌العیاس» در امامزاده علی‌اکبر(ع) چیدر رونمایی کرد. این اثر روح‌الامین بر پایه نوحه مضطر محمود کریمی خلق شده و به همین منظور در هیأت رایه‌العیاس که محمود کریمی در آن نوحه می‌خواند رونمایی شده است. در بخشی از شعر از این نوحه آمده است:

«می‌سوخت حرم،

شاه‌نگاهش به

حرم بود / دلشوره

شه، معجز‌خواهر

شده باشد.»

تویترکدر اسکن کنید